

„A zenében bízunk”

Horváth Zsolt inspirációról, támogatásról, tervekről

Rendhagyó sorozatot indított útjára a Pannon Filharmonikus Zenekar, amely ötvözi a muzsikát és a gasztronómiát. Ezzel is bizonyítják, náluk mindig történik valami különleges, amire érdemes odafigyelni. Telt házasak koncertjeik a Kodály Központban, külföldi turnéikon jelentős elismeréseket aratnak, a Műpás sorozatuk szintén nagyon sikeres. Az együttes idén mégis kénytelen volt szembesülni azzal, hogy támogatásuk csökkent. A PFZ igazgatója, Horváth Zsolt ezért is tartja fontosnak, hogy a zenekari szövetség vizsgálja meg a vidéki, nemzeti zenekarok helyzetét. Ahogy azt is, tárgyaljanak mielőbb a tárcával arról, hogyan lehet a muzsikusbéreket a pedagógusfizetésekhez igazítani, s hogyan kaphatnának magasabb bért a nemzeti együttesek tagjai.

Igazán különleges a zenét és a gasztronómiát felvonultató sorozatuk. Hogyan találták ki ezt a rendhagyó párosítást? Mi lesz a folytatás? Már megvan a következő ötlet is?

– Évek óta próbáljuk megragadni az inspiráció mibenlétét a zenében és a kapcsolódó művészetekben. A gasztronómia azon a

szinten, ahogy választott partnerünk, Segál Viktor műveli, valóban művészet. Ízek, színek, textúrák, az ízek lecsengési ritmusának harmóniája. A zene dinamikájával, hangszíneivel, hangulatával érzeteket és látványt tud kelteni a konyha művészetében, aki anyagi formát önt ezeknek az érzeteknek. Tavaly a képzőművészet és a zene hasonló kérdéseit firtattuk, s természetesen jövőre sem hagyjuk parlagon ezt a témát, de hogy mivel fogunk foglalkozni, az maradjon még titok a közönség előtt.

I Milyen előadók, koncerteket emelne ki még ezen kívül a szezon hátralévő részéből?

– Rendhagyóan hosszú évad vár a zenekarra, hiszen a hagyományos, júniusi bérletzárást követően azonnal részt veszünk az Armel Operafesztiválon, illetve a Pécssett megrendezendő, nagyszabású Europa Cantat rendezvényén. Épp a héten hoztuk nyilvánosságra a hírt, mely szerint zenekarunk a Cantat hivatalos zenekara.

I Marton Éva nyilatkozta egyszer, hogy nem az a legnehezebb, hogy az ember feljusson csúcsra, hanem az, hogy megtartsa ott a helyét. Hogyan látja, Önök már feljutottak a legfelső szintre? S ha nem, mit lehet még ezért tenni?

– A PFZ egy olyan épület tetejét kívánja elérni, amelyre folyamatosan szinteket építenek. A szintek pedig újabb és újabb kihívásokat jelentenek, amelyeket le kell győznünk ahhoz, hogy közelebb kerüljünk az egy évtizede megálmodott céljainkhoz. A kérdésre válaszolva nem, még nem jutottunk fel a tetőre, azonban nagyon magas szinten vagyunk, és biztonságos erkélyen állunk, ahonnan gyönyörű a kilátás. Túl van az együttes egy nehéz fejlődési folyamaton, és jelenleg egyensúlyi állapotba került. A PFZ az ország egyik legtöbbet dolgozó, de a művészetét szabadon művelő együttese. Azon kevés közösség közé tartozunk, ahol a zeneművészet és a menedzsment szimbiózisban él, és mind szakmai szempontból, mind értékesítési és imázs céllal, magas színvonalú, kompromisszumok nélküli munkát tud végezni. Minden muzsikuskunk minden szolgálatán kizárólag a szakmai munkának szentelheti a figyelmét, és teheti mindezt úgy, hogy

koncertjeink teltházások. A közönségünk számára referenciát jelentünk, és ehhez nem tömegigényt kielégítő, kompromisszumos megoldásokat kell alkalmaznunk. Ez számomra rendkívül fontos rész cél, amit elértünk. Valóban igaza van Marton Évának abban, hogy már ezt is nehéz megtartani.

I Hogyan lehet mindig jobb, érdekesebb szezont összeállítani? Mennyire tudnak új közönségrétegeket megmozgatni?

– A programszerkesztés az egyik legizgalmasabb feladat. Itt is tetten érhető a már említett inspiráció: mi fogja motiválni a muzsikuskokat, vendégkarmestereket? Mi hozza lázba a közönséget? Kit hívunk vendégül azért, hogy játékaival, instrukcióival hatást gyakoroljon ne csak a közönségre, hanem a művészeinkre is? A mind jobb, mind érdekesebb szezon összeállításának szerintem a titka épp a kíváncsiság, és annak a szándéka, hogy hatással akarjunk lenni a környezetünkre. Ha ez az alapja a szerkesztésnek, az kreatívva teszi a művészeket, munkatársakat, és meglesz az eredménye. A zenében bízunk. Bach és Mozart felett nem járt el az idő, de az előadások felett eljárhat. Frissnek kell lenni, és interaktívnak. Mind a művészeknek egymás között, mind a közönség és az előadók vonatkozásában. Az új közönségrétegek eléréséhez is csak ezt a szempontot tartom érvényesnek: megtalálni a kulcsot valamin keresztül, ami egy csoportot jól megfoghatóan érdekel. Ilyen lehet a képzőművészet, gasztronómia. A saját érdeklődési területén keresztül meg tudom szólítani, mert nem mást várok tőle, csak azt, hogy rám IS figyeljen. Ez a lényege a crossover produkciók sikerének is. A közönség megszólításában nagy jelentősége van a zenekar imázs-erejének: a PFZ ajánlásával biztos lehet mindenki abban, hogy a minőség garantált.

I Korábban a Pannon Filharmonikusok számára is gondot jelentett, hogy miközben nemzeti zenekarként a feladatai sokasodtak, mégis az állami támogatás összege – ha nem is jelentősen – de csökkent. Milyen most a helyzet?

– 2015-ben az állami támogatásunk 5 millióval, a pécsi – bízunk benne, hogy csak ideiglenesen – 18 millióval csökken. Történik ez mindamelllett, hogy állami és helyi szín-

ten is rendkívül elismerik és megbecsülik a zenekar munkáját, büszkék az eredményeire. Ez az állapot a zenekari szövetségünk sürgető feladataira is ráirányítja a figyelmet. Elnökségi tagként kezdeményezni fogom, hogy a szövetség vizsgálja meg a vidéki nemzeti zenekarok helyzetét és lehetőségeit, s fontolja meg a következőket: Adófizető állampolgárként azt gondolom, hogy ha a művészet esztétikai és erkölcsi értékétől eltekintünk, akkor is helyénvaló az, ami Pécsen történt: egy művészekből álló munkaközösség a rá bízott, állami forrást maximálisan kihasználva kimagasló eredményeket produkált. Miért kell, hogy az országban ez egy egyszeri történet legyen? Meg is adom a választ: azért, mert a PFZ tagjai önmaguk missziójához hűségesek, de nehezen elvárható, hogy hosszú távon csak ez motiválja őket. Motiváció híján pedig megkezdődik a művészek, főleg a fiatalok elvándorlása, az utánpótláshiány pedig a szakmai színvonalat veszélyezteti... Magyarország a Budapest kontra vidék viszonylatában speciális piaci viszonyokkal rendelkezik, amelyek nem teszik lehetővé, hogy vidéken a muzsikások olyan életszínvonalon éljenek, ami szükséges a magas színvonalú, művészeti munka ellátásához. Budapesttel ellentétben nincsenek egyéb produkciós lehetőségek, és a helyi zenekaroknál adható általános fizetések meg sem közelítik az élvonalbeli budapesti ajánlatokat. Mindaddig, amíg a muzsikusképzés jellemzően a budapesti Zeneakadémiáról bocsát ki művészeti munkára alkalmas növendékeket, és nem lehet helyben megoldani az utánpótlást, a vidéki, hosszú távú, professzionális munka veszélybe kerül a kvalifikált utánpótlás megoldhatatlansága miatt. A szövetség feladatának tekintem, hogy a tárcánál tovább folytassa az egyeztetéseket a zenekari muzsikások béreinek minimálisan a pedagógusokéhoz történő igazítására, a nemzeti zenekaroknál pedig annak ezt meghaladó beállítására.

■ *Az önkormányzatra mennyire számíthatnak? Milyen szinten támogatják a zenekart?*

– Az a beágyazottság, amelyben zenekarunk élhet Pécsen, azt gondolom, minden ember álma. Mindenki személy szerint, és szervezeti szinten is a város megbecsülését tudhatja maga mögött. A város vezetése, dr. Páva Zsolt polgármester és a pécsi kötődésű kulturális államtitkár, dr. Hoppál Péter elkötelezett mellett, hogy a zenekart emelje, de minimálisan megtartsa. A város a mostani bér 95%-át biztosítja az éves költségve-

tésében. A pécsi költségvetés szerkezetében ez a támogatás magas arányú. Egy leszakadt gazdasági régióban prosperáló település részéről a lehető legmagasabb támogatásban részesül tehát a műfaj, a zenekar számára ez azonban nominálisan sajnos nem elég. Újra visszautalnék a bér kérdéskörére, amelyet azt gondolom, hogy kizárólag állami segítséggel lehet megoldani.

A PFZ egyensúlyának az alapja a muzsikuskoroknál az én generációm. Ez egy lokális mag, amely mind korban, mind lojalításban rendkívül elkötelezett az iránt, ami az elmúlt évtizedben, Pécsen történt. Mi még emlékszünk a korábbi próbaterem méltatlan körülményeire, az akusztikailag minősíthetetlen egyetemi aulában adott koncertekre. A fiatalok azonban már a Kodály Központot látják, és a mostani PFZ hangzását élvezik. A zeneakadémisták eljönnek a MÜPA-ba meghallgatni a koncertjeinket, majd elutaznak Pécsre, és Európában érzik magukat. Majd a próbajáték után az igazgatói irodában elővezetik fizetési igényüket – ami hozzáteszem Budapesten reális lenne – és szembesülnek a mai Magyarország vidéki lehetőségeivel. Érdemes lenne látni azt a döbbenetet az arcokon, amikor nem értik, hogy ez a színvonal hogyan áll korrelációban ezekkel a fizetésekkel.

■ *Számos terv körvonalazódott arról, mi mindennel váltanák ki a tao-t. Hogyan vélekedik erről?*

– A TAO a mostani finanszírozási struktúrában az egyetlen, ami figyelembe veszi a fizető nézők számán és a bevételeken keresztül egy művészeti közösség közönségvonzó eredményességét is. Az állami támogatás alapja lényegében a foglalkoztatás, a város az ehhez tartozó bért adja. Ugyanakkor továbbra sincs semmi, ami az együttesek munkájának szakmai minőségét figyelné...

■ *Lassan már öt esztendeje működik a Kodály Központ. Létezése mennyiben változtatta meg az együttes életét, milyen többletfeladatokat ró Önökre?*

– A Kodály Központ felépülésének időpontja egybeesett más folyamatokkal is – lásd nemzeti zenekari elvárások – amelyek összességének köszönhetően egy olyan működési mátrixban dolgozik az együttes, amelynek bármely elemét megmozdítva a teljes mátrix kimozdul az egyensúlyából. Talán egy ég és föld között lebegő gömbhöz tudnám a zenekart hasonlítani, melynek felületétől minden erő befelé hat. A Kodály Központ előtt is ugyanennyi volt a

munkatársak szabadsága, munkaideje, létszáma, stb. Korábban – hasonlóan számos vidéki zenekarhoz – az együttes kis túlzással azt csinált, amit akart. Most „zsákban táncolunk”, hiszen az egész évad nagyon feszes, azonban egy olyan know-how-t építettünk fel a menedzsmentben, amely művészetében szabad, ugyanakkor eredményeiben gazdag működést biztosít. A Kodály Központban – azon túl, hogy rendkívül inspiráló környezet – olyan Etikai Kódex alapján éljük az életünket, amely bármely európai hangversenyteremben megállná a helyét. A kódex alapelvei a Kodály Központ működési színvonalát és ezzel együtt szakmai pozícióját magasra helyezték – amelyben akár a zenekar néha kényelmetlenségeket is elszenved –, amely a PFZ által önmaga számára kitűzött elvárásokkal összhangban van, így hosszú távon a zenekar nyertese ennek a háttérnek. A PFZ koncertjei adják a Kodály kínálatának a gerincét, ezt egészíti ki a ház és a Filharmonia komolyzenei programokkal. A színvonal magas, hiszen a Nemzeti Filharmonikusok, Budapesti Fesztiválzenekar vagy az Orosz Nemzeti Zenekar környezetében játszunk évi félszáz, teljes estés koncertet. Az együttélésben az egyetlen jelentős fejlődési út a koprodukciók világa. Sajnos miközben a zenekar a MÜPA, a Budapesti Tavaszi Fesztivál vagy a Cafe Budapest elismert koprodukciós partnere, addig a Kodály Központtal az öt év alatt egyetlen koprodukciós előadás sem jött létre...

■ *Korábban 2017-ig hosszabbították meg Bogányi Tibor szerződését. Mi lesz a folytatás?*

– Bogányi Tibor jelenleg érvényben levő szerződése 2017 nyarán jár le. Az európai színvonalú, szakmai működés azt az elvárást is eredményezi, hogy a vezető karmester személyéről a szerződésének lejártá előtt legalább egy évvel döntés szülessen. Így 2016-ban lesz aktuális újra a folytatásról tárgyalni. A közös munka folyik, és ezekben az évadokban tartunk ott, hogy az első ciklusának kezdeményezői beérni látszanak: nagyon jó a közös munka, egymásra hangolódott az együttes és Tibor. Mindegyikünk azon dolgozik, hogy a legjobban kiaknázzuk ezt az együttműködést az elkövetkezendő két évben.

■ *Hogyan képzeled a Pannon Filharmonikusok jövőjét? Milyen rövid és hosszú távú tervekkel folytatja a munkát?*

– Elképzeléseim szerint – amelyek érdekében dolgozom – középtávon a zenekar

bérszínvonala minimálisan a pedagógus életpályamodellben felvázolt bérszínvonal szerint emelkedik, és ennek köszönhetően meg tudjuk oldani az utánpótlás-problémáinkat is. A szakmai munkában a jelenlegi működési modell, úgy gondolom, hosszú távon fenntartható, azzal együtt, hogy további szakmai célok eléréséhez nem elegendő. Az állami szerepvállalást a bérszínvonal javításán túlmenően abban várom – és ebben további szövetségi feladatot is látok –, hogy a régióközpontokban a regionális működésen túlmutató, magas

színvonalú művészeti produktumokat és előadói teljesítményeket beemeljük az ország kulturális exportcikkei közé. Zenekarunk 2015 telén megismétli tavalyi európai turnéját, ami a szakmai eredmények egyik csúcsát jelenti mindannyiunk számára. A nemzetközi átpozicionálásunkhoz – amely továbbra is a PFZ hosszú távú célja – azonban még sokat kell tennünk. A hatalmas teljesítési kötelezettség miatt nem tudjuk a magyarországi támogatásunkból részfinanszírozni ezeket az utakat – ahogy teszi ezt más zenekar –, mert minden forrásun-

kat a hazai koncertek finanszírozására fordítjuk. Szóval ezen a területen pozitív diszkriminációra van szükség egyes, fővároson kívüli teljesítmények elismeréseként. További, Pécssett megoldandó feladat a koprodukciónak a Kodály Központtal, Filharmóniával, saját fejlesztésű, félig szcenírozott előadások színpadra állítása, valamint egy zenei fesztivál alapítása, amely körvonalazódni látszik. A hamarosan megvalósuló, régi tervünk pedig egy eszéki bérletsorozat az Eszéki Nemzeti Színházzal együttműködésben.

R. Zs.

„Minden egyes előadásunk ünnep legyen”

Madaras Gergely a zenekar felelősségéről, zenei szenvedélyéről, maradandó élményről

Fuvaloművészként kezdte zenei pályáját, de mindig is karmester akart lenni.

Bár csupán 31 esztendő, már neves zenekarokat vezényel, operapremiereket

dirigál. Az elmúlt két évben például tizenegy ország közel harminc együttesét

vezényelhette. Emellett Madaras Gergely az Orchestre Dijon Bourgogne zene-

igazgatója és művészeti vezetője, valamint a Savaria Szimfonikus Zenekar első

karmestere. A fiatal muzsikusként hangzásideáljáról, együttes-építői tervekről, zenei célokról mesélt.

! Egy korábbi interjújában említette, a műhelymunka az íróasztalánál kezdődik, hiszen amellel dolgozik a kottákkal, hogy teljesen kialakult képet kapjon egy műről, s tisztában legyen azzal, hogy a próbafolyamat során mi mindent szeretne megvalósítani. Mindezt azonban az adott együttesre is rá kell szabni... Hogyan dolgozik a társulatokkal, milyen módon tudja elérni, hogy a zenekar azt tegye, amit szeretne? Mennyiben hat Önre is az adott társulat? Hogyan tudja bitelessé tenni mindazt, amit mond?

– Az érem egyik oldala a művek részletes ismerete, és egy általam előre elképzelt, megtervezett interpretáció. A másik, hasonlóan fontos oldala pedig természetesen az, amikor az adott társulattal elkezdjük a közös munkát, és nemcsak a zenekar számára derülnek ki az én elképzeléseim, hanem előttem is megnyílik az ő képük a játszott műről: milyen stílusban, megvilágításban, tempókkal, kidolgozottsággal – vagy akár

mennyi idővel ezelőtt – adta elő az együttes legutóbb az adott darabot. Ugyanez igaz azoknál a műveknél is, amelyek a zenekar számára még ismeretlenek: mindegyik társulatnak más a hangzásvilága, mások az erősségei-gyengeségei, máshogyan reagálnak adott nehézségekre, más zenei megoldásokat alkalmaznak különböző helyzetekben. A legelső próbán tehát a feladatom kettős. Egyrészt már az első átjátszástól kezdve a tudtukra kell adnom az én elképzeléseimet, „pre-interpretációm”, amit a legtöbb esetben én is formálok magamban, mielőst meghallom az adott együttest – ahogyan Ön mondja, „rájuk szabom” az elképzeléseimet. Másrészt nagyon befogadónak és nyitottnak kell lennem, hogy a lehető leggyorsabban felmérhessem az adott zenekar értékeit és nehézségeit; megérthessem, hogy melyek azok a pillanatok vagy zenei elemek, amelyek különösen fontosak a számukra (és amibe nem feltétlen kell beleszólnom vagy irányítanom), illetve mi az, amin

csiszolni tudok. Ilyen módon abszolút kölcsönhatásban kell lennem az előttem ülő zenészekkel.

Nem az a végleges célom, hogy mindent megvalósítsak, amit elképzelttem, hanem az, hogy az együttes előnyeire és nehézségeire érzékenyen reagálva vigyem keresztül ezt a bizonyos elképzelésemet, és az mindig egy konzekvens, természetes és erős interpretáció maradjon. Azt tapasztaltam, hogy akkor lesz hiteles, amit mondom, ha a zenekar úgy érzi, rátapintok és segíteni tudok a technikai vagy zenei nehézségeikben, ugyanakkor inspirálom őket arra, hogy az erősségeiket még inkább kidomboríthassák és előtérbe helyezhessék.

! Arról is beszélt több évvel ezelőtt, hogy nagyon vágyik arra a művészeti munkára, hogy bevehesse magát egy zenekar életébe, formálja a társulattal éveken keresztül. Ma már két együttesnél is betölt ilyen szerepkört. Mennyire teljesedtek be az elképzelései?

– Az, hogy belevethessem magam, az maximálisan beteljesedett, és ezt a munkát – minden nem várt nehézsége ellenére – nagyon élvezem. A látható eredményeket viszont nehéz egy munkafolyamat közepén világosan látni.

! Már több mint egy esztendeje az Orchestre Dijon Bourgogne első karmestere és művészeti vezetője, sőt az idei év óta zeneigazgatója. Meséljen az együttesről,